

Elżbieta Zabiegaj

Przedszkole Integracyjne Marii Montessori w Krakowie

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 1-2,
102-106

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mgr Elżbieta Zabiegaj
Przedszkole Integracyjne Marii Montessori w Krakowie

Z WIZYTĄ W...

PRZEDSZKOLE INTEGRACYJNE MARII MONTESSORI W KRAKOWIE

„Wielki problem w wychowaniu polega na poszanowaniu osobowości dziecka i na dążeniu do tego, by swobodnie się rozwijała jego naturalna chęć do działania, nie zaś na jego tłumieniu i powściąganii. Nie mamy tu na myśli, że dziecko należy skazać bez reszty samo na siebie, że może robić co chce i co mu akurat przyjdzie do głowy. Byłoby to działanie według zasad, z których wyniknąć muszą skutki negatywne. My zaś mamy wykonać pracę pozytywną”.

Maria Montessori

Przedszkole Integracyjne Marii Montessori w Krakowie to placówka, która wpisała się już w tradycję krakowskiej rzeczywistości oświatowej, bowiem w tym roku obchodzi jubileusz 15-lecia istnienia.

Pierwsze lata działalności to okres kształtowania się zasad organizacyjnych. Założenia, według których pracuje przedszkole, przejęte zostały z Centrum Dziecięcego w Monachium, gdzie od wielu lat funkcjonuje zespół placówek działających na rzecz dzieci zdrowych i niepełnosprawnych. W jego skład wchodzi: ambulatorium, klinika, szereg specjalistycznych poradni dla dzieci i rodziców oraz przedszkole i szkoła integracyjna. Główną metodą stosowaną w terapii oraz pedagogice przedszkolnej i szkolnej jest metoda Montessori, dostosowana do potrzeb dzieci zdrowych i z deficytami rozwojowymi. Pod kierunkiem pediatry, profesora T. Hellbrueggego zespół specjalistów opracował zasady, które umożliwiły wspólny i efektywny pobyt podopiecznych w pełni sprawnych i tych, u których wykryto zaburzenia rozwojowe. Kilkadziesiąt już lat istnienia monachijskiego ośrodka zaowocowało spójną **konceptją wczesnego wspomaganie rozwoju**, która rozprzestrzeniła się dzięki międzynarodowemu systemowi szkoleń – kursów, konferencji, sympozjów organizowanych przez Fundację „Promyk Słońca” z Monachium, Międzynarodową Akademię Rehabilitacji Rozwojowej i Fundację Theodora Hellbrueggego.

Zakłada ona trzyetapowe działania:

1. Wczesną diagnozę zaburzeń rozwojowych.
2. Wczesną terapię.
3. Wczesną społeczną integrację dzieci zdrowych i dzieci z różnorodnymi deficytami rozwojowymi w rodzinie i grupie rówieśniczej.

Dwa pierwsze założenia realizowane są w Krakowskim Ośrodku Rehabilitacji Wieków Rozwojowych. Pierwsze grupy terapeutyczne pracujące metodą Montessori

stanowiły podwaliny pod późniejsze przedszkole. Tam właśnie realizowany jest punkt trzeci koncepcji. Obie placówki działają w jednym budynku.

REALIZACJA METODY MONTESSORI I KONCEPCJI MONACHIJSKIEJ W PRZEDSZKOLU INTEGRACYJNYM MARII MONTESSORI W KRAKOWIE

Metoda opracowana przed stu laty przez Włoszkę Marię Montessori – lekarza i pedagoga okazała się idealna dla wspólnego wychowania dzieci o różnym poziomie rozwoju i o różnych możliwościach.

Grupy mieszane wiekowo, w których przebywają dzieci od 3 do 5–6 roku życia dają szansę na wzajemną pomoc dzieci młodszych i starszych, słabszych i mocniejszych. Dzieci zdolne mają możliwość realizowania indywidualnych zainteresowań.

Przygotowane przez nauczycieli **otoczenie** stanowią wystandaryzowane materiały rozwojowe opracowane według zasad koncepcji montessoriańskiej z uwzględnieniem izolowania i stopniowania trudności, samokontroli, estetyki i sprawiają, że dzieci poznają świat zewnętrzny przede wszystkim poprzez ćwiczenie zmysłów, które są najważniejszym organem doświadczalnym dla człowieka.

Zdjęcie 1. Nasz Ośrodek zimą

Zdjęcie 2. Dzieci z naszego przedszkola

Maluchy mogą ćwiczyć czynności wykonywane codziennie w każdym dniu: zapinanie guzików, posługiwanie się łyżką, przelewanie, ubieranie i rozbieranie, mycie rąk, a nawet pastowanie butów, odkurzanie, pranie czy mycie szyb.

Samodzielnie lub z kolegą dobierają w pary puszki wydające jednakowe dźwięki, bądź o takim samym zapachu, porównują długość czerwonych klocków, układają różową wieżę od największego do najmniejszego klocka, manipulują bryłami geometrycznymi, trójkątami konstrukcyjnymi, nieświadomie ułatwiając sobie poznanie skomplikowanych matematycznych prawidłowości i zadań.

Dzieci, które są otwarte na inne ciekawostki świata zewnętrznego znajdują w przedszkolu możliwości eksperymentowania z różnorodnym materiałem przyrodniczo-geograficznym. Odkrywają w czasie pracy z globusami, że ziemia jest kulą pokrytą wodami i lądem, są na niej kontynenty, a w nich państwa. Polska składa się z mniejszych krain geograficznych, a ludzie w różnych krajach mówią innym językiem, mieszkają w różnych domach, mają stroje ludowe i swoje zwyczaje. Dotykają skal wulkanicznych i innych eksponatów. Mogą pracować z mikroskopem i lupą. Powoli będą poznawać kosmos, na zasadzie od ogółu do szczegółu.

*Zdjęcie 3. Czystczenie butów**Zdjęcie 4. Kuba i Wiki – przelewanie*

Matematyczne materiały Montessori sprawiają, że potrafią już w przedszkolu cieszyć się budowaniem liczb czterocyfrowych i działaniami w zakresie wielu tysięcy na konkretach, wykorzystując do tego materiał perłowy. Pomoce językowe przyczyniają się do rozwijania zasobu słownictwa, ćwiczenia aparatu artykulacyjnego i dobrego wspierania i rozwijania gotowości do pisania i czytania.

Pomysłowość nauczycieli nie zna granic. Przełożenie świata dorosłych na świat zrozumiały dla dzieci Montessori ujęła jako „zmaterializowaną abstrakcję”.

Szczególne miejsce w naszym przedszkolu zajmuje wychowanie religijne opracowane na bazie metody Montessori przez Włoszki – Sofię Cavalletti i Gianę Gobbi i przeniesione do naszego przedszkola przez ich uczennicę, naszą nauczycielkę. Jedyne w swoim rodzaju materiały przekładają na działanie, przybliżają w sposób przystępny dla maluchów obrzędowość religii katolickiej, trudne pojęcia ewangeliczne, jak również teksty i opowieści biblijne. Zajęcia cieszą się takim powodzeniem, że prowadzone są nawet dodatkowe popołudniowe lekcje dla absolwentów przedszkola.

W przedszkolu dzieci uczą się reguł społecznych, czekania na swoją kolejkę – dzięki temu, że materiały są tylko w jednym egzemplarzu. Wolność wyboru jest ograniczona koniecznością respektowania zasad funkcjonowania w środowisku przedszkolnym. Elementy samokontroli zawarte w przygotowanych materiałach sprawiają, że dziecko uniezależnia się od dorosłego, potrafi samodzielnie pracować. Nagrodą dla dziecka nie jest pochwała dorosłego, lecz efekt jego pracy.

Każdy nauczyciel organizuje pracę swojej grupy. Dzięki obserwacji czynionej przez cały okres pobytu w przedszkolu poznaje dzieci, ich potrzeby i możliwości. Respektując zasadę „daj mi czas”, nauczyciel jednocześnie potrafi przygotować dla dzieci interesujące materiały, aby pobudzić je do pracy poznawczej i działania.

Obchodzone w przedszkolu święta, urodziny, organizowane wspólne wycieczki integrują grupę i przygotowują dzieci do społecznego życia.

Niezwykle istotne jest włączenie rodziców do współdziałania w procesie wychowawczo-edukacyjnym. Służą temu otwarte zajęcia, spotkania indywidualne i zebrania z rodzicami, prowadzenie strony internetowej, gdzie zamieszczone są ciekawostki z codziennego życia przedszkola, czy nawet prowadzenie zajęć przez rodziców. Cieszy nas niezwykle to, że rodzice wspólnie organizują zajęcia

pozaprzedszkolne dla siebie i swoich dzieci – wyjeżdżają razem na obozy narciarskie, chodzą z dziećmi na basen, czy do parku. Wychowanie bez rywalizacji i konkurencji nie jest popularne w obecnych czasach, ale jest możliwe.

DZIECI I RODZICE

Współlistnienie przedszkola i ośrodka rehabilitacji dla dzieci umożliwia osiągnięcie dobrych efektów pracy z dziećmi. Proces przygotowania dzieci z deficytami rozwojowymi do pobytu w przedszkolu odbywa się stopniowo. Początkiem jest indywidualna, a następnie grupowa terapia ruchowa, psychologiczna, logopedyczna i pedagogiczna. Istotne jest włączenie rodziców do procesu terapeutycznego. Mama i tata w domu powtarzają wskazane ćwiczenia, stając się najlepszymi specjalistami dla swojego dziecka.

Gdy osiągnie ono odpowiedni poziom rozwoju społecznego jest wprowadzane do grupy przedszkolnej. Z uwagi na to, że w czasie terapii poznało materiały Montessori i odwiedzało z terapeutą przedszkole proces jego adaptacji przebiega lepiej, bo łatwiej jest mu odnaleźć się w znanym otoczeniu. Ma również szansę wprowadzać dzieci zdrowe w tajniki pracy z niektórymi materiałami montessoriańskimi. „Tylko ten kto pomaga innym jest samodzielny i szczęśliwy” – mawia profesor Hellbruegge.

Integracja wtedy się udaje, kiedy jest niedostrzegalna. Taki wniosek jesteśmy w stanie wyciągnąć po 15 latach pracy. Kiedy akceptacja jest po obydwu stronach. Rodziców dzieci niepełnosprawnych, którzy cieszą się, że ich pociechy tak szybko uczą się od rówieśników tego, co z trudem przekazywaliby dorośli, a jednocześnie godzą się z tym, że nauczyciel ma pod opieką nie tylko jedno – ich dziecko – ale całą kilkunastuosobową grupkę. I rodziców dzieci zdrowych, którzy obdarzają nas zaufaniem, że przedszkole stworzy dobre możliwości rozwoju intelektualnego i emocjonalnego, że uwrażliwi ich i otworzy na potrzeby drugiego człowieka. Takie podejście, tak wielu osób, z którymi mieliśmy okazję spotkać się na naszej zawodowej drodze sprawia, że rośnie wiara w sens pracy i czujemy się zawodowo spełnieni.

Przedszkole przyjmuje do grupy po jednym dziecku z danego rodzaju zaburzeń. Maksymalna liczba dzieci z deficytami w grupie nie powinna przekroczyć ¼ ogółu dzieci. Takie zasady wprowadzone przed wielu już laty w Monachium stały się i w naszym kraju standardem w integracji. Jednakże każda placówka winna określić indywidualnie swoje możliwości w zakresie przyjęcia dzieci z konkretnymi rodzajami deficytów rozwojowych.

PERSONEL

W przedszkolu zatrudnieni są specjaliści o różnym stażu i doświadczeniu w pracy z dziećmi. Obok nauczycieli dyplomowanych są stażyści, nauczyciele kontraktowi i mianowani; pedagodzy przedszkolni z dodatkowo ukończonymi studiami podyplomowymi w zakresie pedagogiki specjalnej, opiekuńczo-wychowawczej, terapii pedagogicznej, muzykoterapii, logopedii.

Wiedzę o metodzie Montessori czerpali zarówno w czasie studiów, kursów i szkoleń za granicą – przede wszystkim w Niemczech (w ośrodku monachijskim), Włoszech, Anglii, Austrii, jak i w Polsce – m.in. w Łodzi w Polskim Stowarzyszeniu Montessori. Warto o tym wspomnieć, aby podkreślić, że polskie placówki wychowania przedszkolnego – w tym i krakowska – przygotowują przyszłych obywateli zjednoczonej Europy w standardach rzeczywiście europejskich. Dobrą jakość naszej pracy potwierdzają kontakty z placówkami montessoriańskimi w kraju i za granicą.

Z uwagi na coraz większe zainteresowanie pedagogiką Montessori nauczyciele dzielą się swoją wiedzą i doświadczeniem w czasie kursów, konferencji i szkoleń organizowanych przez organ prowadzący przedszkole w ramach współpracy z Międzynarodową Akademią Rehabilitacji Rozwojowej w Monachium. Ważnym wydarzeniem ostatnich lat była Międzynarodowa Konferencja Montessori zorganizowana w Wyższej Szkole Pedagogiczno-Filozoficznej „Ignatianum” w 2008 roku oraz X Kongres Montessori Europa w 2009 roku, których współorganizatorem było Przedszkole Integracyjne Montessori w Krakowie.

Od kilku lat pedagogika Montessori popularyzowana jest w krakowskich wyższych uczelniach: Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w ramach studiów podyplomowych: Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju dziecka. Pedagogika lecznicza Montessori, a także w ramach studiów pedagogicznych we wspomnianym „Ignatianum”.

W ten sposób, łącząc teorię i praktykę, spełniamy marzenie naszego sponsora i patrona – profesora Hellbruegge, o jak najbliższym kontakcie nauki z pracą z dziećmi.

Realizując coraz nowsze przedsięwzięcia, staramy się propagować dobrej metody pracy z dziećmi, jaką jest pedagogika Montessori. Naszym kolejnym zamierzeniem jest szkoła Montessori w Krakowie. Liczymy, że za kilka lat będziemy mogli opisać szkolne doświadczenia w pracy montessoriańskiej.

Elżbieta Zabiegaj

dr Lidia Pawelec

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy J. Kochanowskiego w Kielcach
Instytut Edukacji Szkolnej

SPRAWOZDANIE Z PODRÓŻY SZKOLENIOWEJ DO PARYŻA

W dniach 17–24.10.2009 roku pracownicy Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Kochanowskiego w Kielcach i Wyższej Szkoły Filologiczno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie a także grupy